

โครงการวิจัยร่วมระหว่าง กรมป่าไม้ ประเทศไทย และ ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์การเกษตรนานาชาติ ประเทศญี่ปุ่น

แผนงานวิจัย

เทคนิคการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อส่งเสริมการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ที่มา

พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยลดลงจากประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ในปี ๒๕๓๖ เป็น ๒๖ เปอร์เซ็นต์ ในช่วงระยะเวลาเพียง ๓ ทศวรรษ จากสถานการณ์อันวิกฤตของการบุกรุกทำลายป่า รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์ที่ดินและป่าไม้ จึงได้กำหนดให้การอนุรักษ์ป่าไม้และการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้เป็นนโยบายที่สำคัญระดับชาติ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว กรมป่าไม้ได้จัดทำโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าในปี ๒๕๓๗ การออกพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนที่ปลูกพันธุ์ไม้พื้นเมืองที่มีค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก โดยมีเกษตรกรเป็นเจ้าของ

สวนป่าที่สร้างขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้นี้ เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศไทย รวมทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะนี้สวนป่าไม้สักส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 20 ปี ซึ่งมีความพร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นการพัฒนาด้านการตลาดไม้จึงมีความสำคัญในการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ป่าชุมชนยังสามารถสนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น นอกเหนือจากบทบาทของสวนป่าในด้านของให้ผลผลิตในเชิงปริมาณแล้ว ในปัจจุบันทั่วโลกยังให้ความสนใจในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อรวมโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา (Reduction of emission from deforestation and forest degradation: REDD) ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจที่น่าสนใจในอนาคตอันใกล้อีกด้วย

แรงจูงใจที่เป็นไปได้เหล่านี้จะถูกพัฒนามากขึ้นโดยการจัดการบนพื้นฐานของวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมในการจัดการป่าไม้และการใช้ประโยชน์ป่าไม้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาแนวทางเพื่อสนับสนุนการจัดการป่าไม้โดยผ่านการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการความร่วมมือมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในการสนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในพื้นที่สวนป่าและป่าชุมชนซึ่งให้ ในบริบทนี้มุ่งเน้นการ

พัฒนาเทคนิคการใช้ประโยชน์และวิธีการที่จะสนับสนุนการตลาดเพื่อเพิ่มจำนวนการปลูกสร้างสวนป่าไม้พื้นเมืองที่มีค่าทางเศรษฐกิจสูงในพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนป่าไม้สักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นในการประเมินความสามารถในการเก็บกักคาร์บอน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่สำคัญระดับโลกในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันจะนำไปเป็นแรงจูงใจของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ป่า จากการศึกษาครั้งนี้จะนำเสนอปริมาณผลผลิตป่าไม้ที่สามารถเก็บเกี่ยวได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

เป้าหมายโดยรวม

โครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาเทคนิคในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของผลผลิตป่าไม้จากสวนป่าไม้พื้นเมืองที่มีค่าและป่าชุมชนที่สนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นของประเทศไทย

ชื่อโครงการ

เทคนิคการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อส่งเสริมการป่าไม้อย่างยั่งยืน

หน่วยงานผู้ดำเนินการ

- ประเทศญี่ปุ่น : - ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์การเกษตรนานาชาติ ประเทศญี่ปุ่น
(Japan International Research Center for Agricultural Sciences, JIRCAS)
- สถาบันวิจัยการป่าไม้และผลผลิตป่าไม้
(Forestry and Forest Products Research Institute, FFPRI)
- ประเทศไทย : กรมป่าไม้

ระยะเวลาการศึกษา

ดำเนินการระหว่าง ปี 2554 ถึง เดือนมีนาคม 2559

ขอบเขตการศึกษา

สวนป่าไม้สักและสวนป่าไม้พื้นเมืองที่มีค่า และป่าชุมชนในประเทศไทย

โครงการวิจัยที่ 1

การจัดการสวนป่าไม้สักอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเทคนิคในการจัดการการปลูกไม้สักที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร รวมถึงวิธีการทางวนวัฒนวิทยาและการสืบต่อพันธุ์ที่เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการตลาดของไม้สักอย่างยั่งยืน

แผนการดำเนินการ

โครงการวิจัยนี้จะพัฒนามาตรการในการสนับสนุนการจัดการสวนป่าไม้สักอย่างยั่งยืนของเกษตรกรที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศไทย ด้วยการปรับปรุงเทคนิควิธีการที่เหมาะสม เช่น เทคนิคการเพิ่มผลผลิต การลดค่าใช้จ่ายในการสืบต่อพันธุ์ เทคนิคการประเมินผลและการประเมินผลผลิตภาพของพื้นที่ (site productivity) การประเมินปริมาณไม้ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่มีต่อการส่งเสริมการตลาดผลิตผลป่าไม้

โดยมีแผนการดำเนินการดังนี้

กิจกรรม		2554	2555	2556	2557	2558
1	เทคนิคการเพิ่มผลผลิต					
	1) การศึกษาการเจริญเติบโตของไม้สักแตกหน่อ	1	1&2	2&3	2&3	2&3
	2) การตัดขยายระยะ	1	1&2	2	2	2&3
	3) การปรับปรุงตารางผลผลิต	1	1&2	2	2	2&3
	4) การปรับปรุงดิน	1	1&2	2	2&3	2&3
	5) การทดสอบแม่ไม้	1	1&2	2	2&3	2&3
2	เทคนิคการประเมินทรัพยากร					
	1) การประเมินผลผลิตในพื้นที่ขนาดใหญ่	1&2	1&2	2	3	3
	2) การประเมินผลผลิตภาพของพื้นที่	1&2	1&2	2	3	3
3	การตลาดผลิตภัณฑ์ไม้สัก		1	2	2&3	3

หมายเหตุ 1 : การวางแผนทดลอง 2 : การเก็บข้อมูล 3: การวิเคราะห์และประเมินผล

โครงการวิจัยที่ 2

การประเมินความสามารถในการเก็บกักคาร์บอนและการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าไม้ที่เหมาะสมในสวนป่าภาคเอกชนและป่าชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความสามารถในการเก็บกักคาร์บอนในสวนป่าและป่าชุมชน รวมถึงการประมาณปริมาณที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าไม้ในมุมมองของปริมาณคาร์บอนที่สะสมในต้นไม้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะกระตุ้นใหม่การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการป่าไม้ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นไม่เพียงแต่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าไม้ได้เท่านั้น แต่ยังมีแรงจูงใจที่เป็นไปได้ใหม่จากกลไก REDD+ อีกด้วย

แผนการดำเนินการ

โครงการวิจัยนี้จะวางแผนทดลองในสวนป่าไม้พื้นเมืองชนิดต่างๆ เช่น ไม้สัก ไม้ตระกูลยาง ไม้ตระกูลถั่ว และในพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อประเมินโครงสร้างของป่าด้วยการสำรวจต้นไม้ ประเมินการเจริญเติบโตของต้นไม้เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง และปริมาณการเก็บกักคาร์บอนเพื่อการทำบัญชีคาร์บอนเครดิต ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้ในการประเมินปริมาณการเก็บเกี่ยวผลผลิตป่าไม้ที่เหมาะสม รวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากไม้และผลผลิตอื่นๆจากป่า ในด้านชนิด ขนาด ปริมาณ และคุณภาพ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงบทบาทของสวนป่าไม้สักที่มีต่อการเก็บกักคาร์บอน โดยมีแผนการดำเนินการดังนี้

กิจกรรม		2554	2555	2556	2557	2558
1	การเปลี่ยนแปลงของหมู่ไม้จากการจัดการ					
	1) โครงสร้างด้านขนาดของหมู่ไม้	1&2	1&2	2	2&3	2&3
	2) การเจริญเติบโตของหมู่ไม้			3	3	3
2	การประเมินการเก็บกักคาร์บอนของป่าไม้					
	1) โครงสร้างของหมู่ไม้	1&2	1&2		2&3	2&3
	2) การประเมินการเก็บกักคาร์บอน	1&2	1&2	2	2	3
3	การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าไม้ที่เหมาะสม					
	1) การใช้ประโยชน์จากผลผลิตป่าไม้	1&2	1&2	2		
	2) การประเมินการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าไม้ที่เหมาะสม			2	2&3	2&3

หมายเหตุ 1 : การวางแผนทดลอง 2 : การเก็บข้อมูล 3: การวิเคราะห์และประเมินผล

พื้นที่ศึกษาจะดำเนินการในพื้นที่สวนป่าและในพื้นที่ป่าชุมชน